Timişoara, 1895. Anul II. Nr. 217. Sâmbătă în 30 Septembre (12 Octombre.)

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Preţul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — »Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserţiuni: 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.
Toate abonamentele şi tacsele se plătesc în Timişoara.

Redactor responsabil: **Adrian P. Deseanu.**

Redacţiunea şi **Administraţiunea:** Timişoara, cetate trada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 4
Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

Milleniul.

Timişoara, 12 Octobre n.

Ce-i milleniul? Este el o sĕrbătoare de stat, sau e sĕrbătoare naţională maghiară? Este el serbarea întemeierii ca stat a Ungariei, sau aniversarea millenară a venirei ungurilor pe aceste locuri, cari astăḑi se numesc geograficeşte »Ungaria«?

Eată o întrebare cu care nu ştim sĕ se fi ocupat cineva; o întrebare la care noi nu ne-am gândit, de şi e de lipsă sĕ o facem aceasta, pentru că de la rĕspunsul ce ni-l vom dá atârnă corectitatea ţinutei, ce noi vom trebuí sĕ observăm în faţa milleniului.

Întrebarea aceasta s'a ivit ieri în congregaţiunea comitatului *Caraş-Severin* ţinută în Lugoş. Ea se va iví probabil şi în alte congregaţiuni, pentru că mai în toate comitatele se i au în budgetul venitoriu anumite sume ca spese diverse pentru »milleniu«. Românii vor trebuí sĕ iee posiţie contra acestor spese, cu atât mai vîrtos, că în unele locuri, cum e şi comitatul Caraş-Severin, sumele recerute vor trebuí adunate din aruncuri noue asupra poporului — român.

Ori-cum ar fi rĕspunsul dat întrebării de mai sus, noi Românii putem combate spesele ce s'ar face pentru milleniu, ne putem ridicá cuvêntul în contra nouelor îngreunări a poporului cu aruncuri, căci dacă e vorbă sĕ se facă serbări, acelea nu-i ertat sĕ fie mai sumptuoase şi mai lucsuoase de cum budgetele ar permite pe uşor. Dar' a aruncá noue dări, a îngreuná cu noue sarcini poporul de altcum aşa de stors, pentru a face în Budapesta nişte vedenii lucsuoase şi trecĕtoare, ar fi o risipire fără rost, fără motiv raţional.

Atêrnă însĕ mult şi de la aceea: cum considerăm milleniul, atârnă adecă dela corectitatea ţinutei şi uniformitatea ei, şi bine este ca una sĕ fim, în cât se poate chiar şi în combaterea contrariului.

Până acum noi ţineam ca un ce de sine înţeles, că milleniul e aniversarea venirei maghiarilor, adecă o serbare special şi esclusiv maghiară, şi aşa ţinem şi acum după aserţiunea altora, care pretinde, că e o serbare de stat, aniversarea întemeierei Ungariei ca stat.

Până acum şi ungurii au considerat'o de atare, şi probabil că cei mai mulţi şi acum aşa vor ţinê, se află însĕ unii cu părere diversă, cum a fost eri comitele şi vicecomitele Caraş-Severinului, cari au susţinut, că e *sĕrbătoare de stat,* la care e chiămat sĕ contribue şi sĕ participe fie-care cetăţean al Ungariei, adecă şi noi românii şi celelalte naţionalităţi.

Părerea aceasta e falsă. Doar' de când s'a ivit ideia milleniului, ea s'a ivit ca ideia aniversării acelui moment istoric în vieaţa rasei maghiare, când ei plecând din plaiuri necunoscute ale Asiei şi vagând în toate părţile au dat în fine de şesul mănos strătăiat de rîurile cele patru, şi plăcêndu-le pământul bogat în păşune s'au aşeḑat aici alungând popoarele ce le-au aflat, sau , pactând cu ele. Ştim doar' că prima lor preocupaţiune a fost sĕ se stabiliască anul istoric, când au venit ungurii. Apoi nici prin minte nu li-a trecut ungurilor până acum sĕ învite şi pe celelalte popoare la milleniu, căci în totdeauna l'au considerat de esclusiv al lor. Tabloul lui Munkácsy şi al lui Feszty, cari sunt concepţiunea milleniului în pictură, se ocupă chiar cu venirea ungurilor, special cel din urmă, care e şi cel mai marcant punct al sĕrbărilor millenare.

Că statul a luat sub protecţia sa serbarea, că a luat în budgetul statului sume enorme pentru acoperirea speselor acestor serbări, aceasta nu dovedeşte alta de cât că statul — în mod incorect şi pe nedreptul — se identifică cu poporul maghiar. Că chiar şi parlamentului i-se vor subşterne projecte de legi cu privire la milleniu, aceasta ear' nu dovedeşte, de cât pornirea greşită a statului maghiar, căreia în parlament numai de aceea nu i-se va face piedecă, pentru că acolo naţionalităţile nu sunt representate.

Scurt, — milleniul e o serbare special şi esclusiv maghiară, la care noi nu avem ce căutá, cu atât mai puţin avem sĕ contribuim cu bani.

Instrucţiunea

dată clerului catolic în privinţa nouelor legi.

(Continuare din nrul 212.)

10. Din §. 123 al legei se vede, că parochul pre miri numai atunci îi poate cununá fără sĕ fie premers formalităţile civile, dacă unul dintrĕ miri sufere de un morb greu, aşa cât pericului morţei este tare aproape; din motivele legei însĕ*) se vede, că parochul, ca sĕ nu fie pedepsit, este datoriu sĕ probeze pericolul morţei. Pentru aceea parochul va grijí, că esistinţa pericului morţei sĕ o dovedească cu adevĕrinţă de la medic, sau unde medicul nu poate fi chiămat, cu adeverinţa de la doi martori. Parochul însĕ aşa sĕ se folosească de cautelele aceste, cât sĕ nu apară că e timid în împlinirea chiămarei sale.

Fiind-că însĕ căsătoriei, căreia nu i-a premers şi formalitatea civilă, nici în casul acesta estrem, de care vorbim, statul nu-i dă efecte civile, parochul va îndemná pre cei cununaţi în articolul morţei, că soţiului de căsătorie, care rĕmâne în vieaţă, şi pruncilor, sĕ le asigure drepturile şi bunurile temporali cel puţin prin un testament oral (szóbeli végrendelet) făcut înaintea alor 4 martori presenţi de-odată.

Dacă mirii, cari voiesc sĕ se cunune în cas de pericol de moarte, fără sĕ fie premers formalitatea civilă, au trăit în concubinat, şi întrĕ ei este o pedecă oare-care, parochilor şi administratorilor parochiali li va fi ertat pre lângă condiţiunile espuse în numĕrul 9, sĕ-le dee dispensaţiune.

*) Pagina 245.

Foişoara „Dreptăţii!“

O asemănare

de

Paul Bourget.

(Continuare.)

Umblam şi mĕ 'ntorceam dealungul cheurilor suspendate peste apa verḑuie a canalelor, prin uliciorele strîmte săpate întrĕ şirele de case, peste scările cu margini de marmură, cu poduri mici, pe pieţele petruite, în centrul cărora se ridică grilajul sculptat al pisinilor cu zăvore, în fine prin tot acest feeric decor, al cărui farmec îl gustase odată iubita mea. Me gândeam la ea . . . şi la mine purtam scrisori cu cari me presentăm, făceam visite.

Cum se puteá? Da, cum se puteá oare, domnule psiholog? . . . . . Erá în timpul unei din acele visite făcute seara *a la venetienne,* că aceasta asemĕnare ostraordinară, 'mi presentá halucinaţiunei mele sentimentale, într'o formă pipăită, într'un corp . . . . O femeie întrà în salonul în care mĕ găsiam, mai mult frumoasă de cât urîtă, n'aveá însĕ nimic ce sĕ-mi amintiască ceva la prima vedere din emoţiunea cu care erá sĕ mĕ surprindă. N'aveá nici paloarea fină, nici gura mititică şi suferindă, nici ochii duioşi, acei dulci ochi totdeauna acoperiţi de tristeţă, ai celei ce iubisem atât de mult, poate că erá sveltă ca ea, cu aceeaşi umbră aristocrată şi delicată. Însĕ nu 'mi adusese a minte, până când străina începù sĕ vorbiască. La cele dintâiu cuvinte ce le pronunţă, me înfiorai. La a doua frasă inima mea începù sĕ bată aşa de tare, ca şi cum prin minune deodată aşi fi auḑit pe amica mea de odinioară. Erá aceeaşi voce, aceeaşi; la o asemănare cum nu ţi-o pot descrie; timbrul, accentul, maniera de a cântá puţin cu un fel de ton înăduşit, care în unele momente deveniá şoaptă . . . . Sĕ fi închis ochii şi sĕ o ascult vorbind, aş fi putut crede că moarta erá de faţă, în odaie povestind . . . N'aş putè se-ţi descríu rescoala ce a produs aceasta voce, acest spectru de voce în inima mea. Aşi fi dorit sĕ pot rugá pe femeia aceasta tineră, sĕ pronunţe anumite vorbe, din cele ce erau încă în amintirea mea; un „Ah Dumneḑĕul meu!“ oftat la cea din urmă a noastră întâlnire, cu bietele mâni slăbuţe cari îmi mângăiau obrajii. Necunoscuta, căreia fù-i presentat, erá angajată într'o conversaţiune de salon neînsemnată. Erá o contesă austriacă care petreceá, după cum înţelesesem, un seson de plăcere la Veneţia, şi locuiá tocmai în acelaşi hotel cu mine. Detailul din urmă devenì causa indirectă, care contribuì sĕ mĕ arunce într'o stare nervoasă, care erá foarte înrudită cu nebunia. De oare-ce 'mi esprimasem teama, de a nu regăsí drumul printrĕ stradelele încrucişate, ceream sĕ mi-se aducă o gondolă, însĕ tinera contesă 'mi oferì un loc în gondola ei, lucru de care nu m'am supĕrat de loc.

Dacă n'ai fost la Veneţia primăvara, nici nu-ţi poţi imaginá farmecul nopţei pe lagună. Liniştea moartă a lucrurilor care te împresoară o lunecare lină nesimţită a gondolei pe apa tainică şi lucioasă, grămeḑile de palate uriaşe, neţermuritul ceriu catifelat, trecerea schimbată când prin lumina lunii când prin întunerecul umbrelor, strigătele gondolierilor la unghiurile canalurilor — toate împreună te învĕlesc într'un vis, pe care'l credi aproape phisic, respirând aerul molatec şi sălcíu. Ştiam că gondola lunecă, şi prin fereastra deschisă, din mica cabină întunecoasă, vedeam apa, palatele, ceriul, şi ascultam cum tovĕraşa mea vorbiá. Vocea ei — vocea celeilalte, a adoratei mele fantome, resuná în liniştea acestui fel de cosciug plutitoriu. Îi rĕspundeam numai atât, cât se potriveá ca sĕ nu se întrerupă, şi vechia mea iubită mi-se păreá de faţă, ascultând acest glas . . . Simţiam un amestec de deliciu şi de groază, sĕ mĕ prefac eu din omul real şi víu în acela de odinioară . . . Nu! nu murìse! Acum erá sĕ-mi spun cuvinte cari îmi făceau sĕ-mi sară inima de la loc, cum îi scrisesem ei odată . . . Înţelegeam, de ce mĕ chiămase aici, sĕ fie cu mine şi eu cu ea în locul acesta încântătoriu. Nu! mi-se păreá că nu-i refusasem aceasta bucurie deosebită. Venisem, lasasem tot ca sĕ ascult glasul acesta care mi-ar fi ḑis un „*mulţumesc*“ dulce, aşa de dulce ca noaptea aceasta, sonor ca murmurul apei, infinit ca ceriul . . . Şi pe când perdeam astfeliu ori-ce noţiune de ceasul care erá, de femeia cu care mĕ găsiam, eată că aceasta femeie după câteva minute de tăcere rĕs-

11. În împregiurările de față parochii trebuesc sĕ fie cu grije și luare a minte deosebită la căsătoriile mestecate. De sine se înțelege, că parochii și în venitoriu vor trebuí sĕ se nisuiească din toate puterile, ca pe credincioși sĕ-i abată de la căsătoriile mestecate; ceea-ce dacă nu li-ar succede, vor învĕțá pe contrahenți, că biserica numai atunci dă dispensațiune de la impedimentul religiunei mestecate, dacă se împlinesc condițiunile puse de ea, și în specie dacă e sigură, că pruncii de amêndoue secsurile vor fi crescuți în religiunea catolică. Pentru aceea 'i va înduplecá, ca înaintea parochului și a lor două mărturii sĕ promită solemn și în scris, ba fiind posibil promisiunea sĕ și-o întăriască și cu jurământ, că vor face cu fidelitate destul cautelelor prescrise de biserică. Fiind-că însĕ art. 32 din 1894 la acest feliu de miri le permite, ca sĕ încheie contract înaintea oficialului civil, în care sĕ se statorească religiunea, în carea vor fi a se crește pruncii, parochul îi va înduplecá se încheie contractul acesta despre educațiunea catolică a pruncilor de amêndouĕ secsurile, și un esemplariu al contractului acestuia, pe care oficialul civil (notariul public, judele cercual, primariul sau protopretorul) în înțelesul §-lui 4 al ordinațiunei ministeriale din 29 Iuniu 1895 Nr. 1674, în timp de trei dile este datoriu a'l estradá mirilor, sĕ'l deie parochului. Mirii însĕ sunt de a se instruá, că legea nu dă oficialului nici un drept de a-i împedecá la încheierea contractului acestuia în nici un mod, fie prin sfătuire, fie prin alt abus al autorității. Parochii, după ce li-se va fi presentat contractul acesta, și după ce vor fi siguri de împlinirea condițiunilor prescrise de biserică, vor recurge la Ordinariat, ca sĕ le procure dispensațiune de la impedimentul religiunei micste. Parochii vor promulgá matrimoniele aceste micste încheiate cu dispensațiune, fără ca sĕ fie lipsă sĕ se promulge și în oratoriele acatolicilor, sau sĕ ceară adeverință, că s'au făcut promulgările și în oratoriele acelea. Dacă însĕ căsătoriile micste se vor celebrá înaintea ministrului acatolic, parochul nici nu va promulgá căsătoriile aceste, nici nu va dá ministrului acatolic adeverință despre ele.

În legătură cu aceste adaugem, că pe suplicile pentru dispensațiune de la impedimentul religiunei micste sau de la alte impedimente, cari se trimit la Ordinariat, timbrul până aci îndatinat nu este de a se mai pune; timbru se pune numai pre acele documente, cari în sfera dreptului civil servesc spre producerea, transferarea, confirmarea, schimbarea și ștergerea drepturilor. Legea nouă civilă nu cunoaște impedimente bisericești, și nici impedimentelor acestora, nici dispensațiunilor de la ele nu le recunoaște nici o eficacie în sfera dreptului civil.

12. Dacă parochul va cunoaște credincioși de aceia, cari împlinind numai formalitatea civilă, trăiesc împreună ca conjugi, îi va îndemná din toate puterile, ca sĕ contragă căsătorie validă în fața bisericei, și spre scopul acesta cu tot zelul pastoral le va oferí serviciile sale spre delăturarea impedimentelor, cari poate că ar fi între ei. Dacă îndemnările și rugămintele lui nu vor avè resultatul dorit, nu va părăsí pre pĕcătoși, ci va stăruí spre aceiași mai departe în tot modul, ce îi va dictá zelul și prudința pastorală. Dacă însĕ toate nisuințele lui vor fi zadarnice, și aceia vor perseverá și mai departe în convicțuirea pecaminoasă, cu caritatea și gravitatea cuvenită unui păstoriu de suflete plin de mâhnire le va dechiará, că dacă nu se vor întoarce, ca pe niște pĕcătoși publici nu-i va putè nici deslegá în s. Mărturisire, nici admite la s. Cuminecătură; ba încă nu-i va putè primí nici la funcțiunea onorifică de patrini, nici de mărturie la căsătorie și la altele de genul acesta; ear' muierii după naștere nu-i va putè dá binecuvêntarea îndatinată, și va trebuí sĕ le denege chiar și înmormêntarea bisericească, dacă vor murí fără a se fi pocăit, și fără a-și fi manifestat vre-odată cugetul de a satisface preceptelor bisericești.

Dacă însĕ unul dintrĕ conjugi ar fi gata a încheiá căsătoria în fața bisericei, și ar și dori aceasta, ear' celalalt conjunge nici decum nu se învoiește, atunci întreg casul acesta cu toate împregiurările lui este de a-se raportá Ordinariatului și a aștepta de la el îndrumare.

(Va urmá.)

Austro-Ungaria.

„Pester Lloyd“ despre eliberați. Față de afirmațiunile „Tribunei“ și a „altor foi române de asemenea pănură“; că românii agrariați, anume DD. *Lucaciu*, *Raț* și *Coroian* și de aci în colo vor continuá activitatea și lupta națională pe basa de până acum și cu aceleași mijloace, și că presentarea numiților domni la ministrul Bánffy nu ar fi de cât din un pur incident personal, fără nici o însĕmnĕtate politică, — perciunatul din capitala țerii în nrul de la 10 a curentei dă un feliu de dementare, scriind următoarele:

...însĕ după toată verosimilitatea acest pas al ambilor conducĕtori ai românilor are o însemnătate mai mare de cât un act de pură curtoasiă. Dacă Lucaciu și Coroian prin visita lor la ministru-președinte și-ar fi privit acțiunea determinată, atunci ei nu ar fi rĕmas timp mai îndelungat în Budapesta, unde ei — *pre cum noi din izvor de tot autentic știm* — de repețiteori au venit în coatingere cu conducĕtoriul despărțĕmêntului naționalităților, consilierul de secțiune Jeszenszky. Atât Lucaciu cât și Coroian au convenit și au conferat timp mai îndelungat cu numitul consilieriu de secțiune. Avem basă întemeiată (vollen Grund) spre a susținè, că aceste convorbiri *priviau ținuta viitoare a numitelor personalități*, care (ținută) în viitoriu cu greu va fi așa de intransigentă, pre cum erá.« *Ar fi un lucru nu prea lipsit de abilitate, dacă președintelui ministerial i-ar fi succes a îmblândí nițel pe ambii agitatori și a-i dispune pentru o ținută mai conciliantă*« — încheie notița lui »P. Ll.«

Dacă nu am ști cât de mare este predilecțiunea perciunaților de la „P. Ll.“ spre a ne sfâșiá și a băgá intrigi în partidul nostru, atunci i-am crede toate pe cuvênt și fără nici o provocare din partea sa la „basa întemeiată.“

Bánffy și Croații. În Zagrabia toți se ocupă cu visita Monarchului. Foile croate dic, că rolul ministrului president maghiar în timpul visitei regești din Zagrabia e o vĕtĕmare a dreptului public. Foaia *„Obzor“* protestează în contra procedurei ministrului de a primí pe Monarchul ca cap al guvernului, de-oarece capul Croației e banul, ear' nu ministrul-president maghiar.

Strossmayer și visita regală. „Agramer Zeitung“ după un isvor semioficios spune, că Strossmayer nu va luá parte la sĕrbările ce se vor face cu ocasiunea visitei regale în Zagrabia. Absența și-o escusă prin aceea, că e bĕtrân și debil.

Străinătate.

Revolta din Constantinopol. (C o n s t a n t i n o p o l, 11 Octobre.) După cum reeasă din deosebite simptoame, comitetul armean își continuă acțiunea și ațîță agitațiunile. Se svonește, că comitetul macedonean s'a pus în contact cu cel armean și pregătește un mare atentat. Și din parte mohamedană se alimentează agitațiunea prin rĕspândirea de faime neliniștitoare și prin afișuri. — După cum se constată ulterior, întrevenirea dragomanilor n'a dus la succes; mai sunt încă trei biserice, din cari refugiații nu voiesc sĕ ease.

(L o n d r a, 11 Octobre.) Lui *Standard* i-se raportează din Constantinopol, că Marți prin moșeie și pe edificii publice erau lipite afișuri revoluționare, cari pretindeau convocarea unei adunări naționale. *Cel mai mare câștig din stările acestea 'l trage partidul turcilor tineri, care agită neîntrerupt contra sultanului* și 'l face pe el însuși responsabil pentru toate neajunsurile. — *Daily Chronicle* mai dice și aceea, că dacă sultanul nu va satisface pretensiunilor marilor puteri, *se va aflá el alt sultan, care sĕ fie mai conciliant.*

Sfêrșitul rĕsboiului în Madagascar. (P a r i s, 11 Octobre.) Consiliul de ministri a primit din Majunga telegramă, prin care se raportează, că în 30 Septembre după o strălucită luptă trupele franceze au ocupat Tananariva și că în 1 Octobre s'au început pertractările de pace, cari încă în aceeași di s'au terminat cu subscrierea contractului de pace, reservându-se guvernului dreptul de ratificare. Generalul Messinger e denumit guvernor al Tananarivei.

Guvernul a trimis generalului *Duchesne* în numele întregei țeri următoarea telegramă

„Trupele DTale demne de admirațiune și-au câștigat mari merite pentru patrie. Francia 'ți esprimă mulțumită pentru marele serviciu ce l'ai prestat patriei și pentru strălucitul esemplu ce l'ai dat. Dta ai dovedit de nou, că nu esistă nici impedimente, nici pericluri, cari prin sistem, curagiu și calmitate nu s'ar putè învinge.“

Totodată se face cunoscut generalului, că i-s'a conferit *marea cruce a ordului de onoare.*

Presa se ocupă în articoli avêntați cu victoria raportată în Madagascar *Temps* dice, că diua de 30 Septembre se înșiră între dilele, pe cari națiunea le va ține în vecinică memorie. Diua aceasta înseamnă realisarea unei vechi dorințe a națiunei.

Cu privire la contractul de pace se spune, că insula nu va fi anectată, ci va fi pusă numai sub *strict protectorat francez.* Regina rĕmâne în dignitatea sa; ministrul-president însĕ, ca cel ce e vina rĕsboiului, va fi esilat.

Greutăți la trecerea prințului Boriș. (F r a n k f u r t, 11 Octobre.) „Frankfurter Zeitung“ e informat, că între principele Ferdinand și nevastă-sa esistă serioase divergențe de păreri în privința trecerei prințului Boriș la ortodoxie. Principesa și întreagă familia de Parma protestează contra trecerei și se provoacă la contractul de căsătorie, care asigură, că succesorii se vor crește în religiunea catolică. Contractul acesta e subscris de Stambulov și de fostul ministru de justiție pe acel timp.

Congregațiunea comitatului Caraș-Severin.

— Raport special al „Dreptăței.“ —

Lugoș, 11 Octobre n.

Astădi s'a ținut prima ședință a congregațiunei de toamnă, mâne se va continuá și poate se va și sfirși. În ședința de adi două puncte au fost momentuoase pentru noi: interpelația dlui Coriolan *Brediceanu*, cu privire la matriculele de stat, și posiția ce au luat'o *Românii față cu milleniul.* De aceea țin sĕ ve dau un raport detaiat, mai ales cu privire la punctele amintite.

Ședința a fost deschisă punct la 10 oare prin comitele *Jakabffy.* Membrii erau cam vr'o 120—130, între cari vr'o 30 Români.

Îndată după deschiderea ședinței dl *Brediceanu* ia cuvêntul și desfășură o strașnică *interpelație* cu privire la matriculele de stat.

„Nicolae“ ori „Miklós“?

D. C. *Bredicean* a dis, se 'nțelege în *limba română*, cam următoarele:

La 1 Octobre au început a funcționá purtătorii de matricule civile. Prin legea aceasta statul a voit se țină prin funcționari de ai sei evidența locuitorilor, dar' n'a voit nici de cum sĕ iee părinților dreptul firesc ce-l au cu privire la fiii lor de a-i numí cu numele, care *lor* le place. Dreptul acesta e așa de natural, în cât nici nu se poate luá de la părinți.

Acum însĕ ce se întâmplă? De abia de câteva dile se practisează evidența civilă și din toate părțile vin plângeri, că oficiantul civil nu scrie în matricula de stat numele, pe care pruncul a fost botezat, și care s'a întrodus în matricula bisericească, ci altul.

---

pundêndu-și negreșit vre-unei cugetări ce-i trecea prin minte, pronunță cu același glas, înțelegi cu același glas, cu același accent, aceleași cuvinte: Oh! Dumnedĕul meu!...“

„Și pe urmă?“ ... îl întrebaiu după ce încetase.

„Nu mai este urmare, rĕspunse el sec. Se gândise de sigur la vre-o cumpĕrătoare uitată, la vre-o scrisoare întârdiată. Ajunsesem la hotel, debarcarăm și vĕdiuiu un bărbat tinĕr, care o aștepta în sală cu oare-care neliniște. Erá soțul ei, căruia mĕ presentă, și pe care'l iubiá, înțelegeam după accentul cu care-i vorbiá. În momentul acesta identitatea celor două voci erá așa de completă, și totodată circumstanțele, cari îmi permiseră sĕ am un fulger de ilusiune, erau atât de schimbate, în cât avuiu o deșteptare subită și definitivă din visul meu. Realitatea îmi apărù, și cu ea singurătatea mea... Ce noapte am petrecut, plângênd ceasurile care le perdusem, cu singura femeie, pe care am putut'o iubí și care m'ar fi iubit!... Ce-mi dau eu osteneală sĕ fac pe altul sĕ mĕ înțeleagă?... Nimeni nu poate înțelege pe nimeni, pentru că nici eu nu putusem sĕ o înțeleg pe ea însăși!...

Îmi dise noapte bună, și eu nu'l mai oprii. Mĕ uitam lung după el, cum mergeá cu spetele puțin încovăiate, și m'am întrebat dup'acea adese-ori, dacă nebunia, care'l cuprinsese și care'l ferise de decadența fisică și morală, nu-i procurase fericirea sĕ trăiească în gânduri cu aceasta femeiă, de care nu se puteá tămăduí. Ce folos ai, dacă ajungi sĕ scrii a miia cronică sau al douĕdeci și cincilea roman?... *Trad. — arya.*

D. e. copilul e botezat cu numele *Ioan*, matriculantul civil îl scrie „János“, sau în loc de Nicolae — Miklós, în loc de Iulia — Julcsa . . .

Din pricina aceasta pot sĕ obvină mulţime de neplăceri şi scăderi în paguba respectivilor. De esemplu un tiner de acestia se 'nsoară aici, îi moare muierea, se duce în străinătate şi vrea sĕ se 'nsoare acolo. Îi trebue acte. Aduce carte de botez, şi aduce estras matricular, într'un loc e „*Nicolae*“ în celalalt e „Miklós“. Poftim bucluc. Acum trebue sĕ se mai constateze identitatea persoanei.

Dar' mai pot fí şí alte multe nĕcazuri. Din toate aceste considerări, că legea nu vrea şi nu poate sĕ iee părinţilor dreptul firesc de a numí cum vreau pe fiii lor, că din abusul matriculanţilor pot sĕ obvină multe încurcături şi neplăceri, întreb pe d. vicecomite, că dînsul a dat instrucţiune purtătorilor de matricule, ca sĕ proceadă astfeliu; dacă da, cu ce-şi motivează procedura?“

Vice-comitele *Litsek* Béla a rĕspuns inmediat, că dînsul n'a dat nici o instrucţiune. Purtătorii matriculelor sunt oficianţi de stat, ei îşi primesc instrucţiunile de la ministru, şi noi n'am avut alt lucru de cât sĕ inmanuăm ce ni-s'a trimis de sus. Legea prescrie, ce e drept, că matriculele sĕ se poarte în limba statului, în limba maghiară, dar' eu, luând în considerare motivele aduse de membrul *Bredicean*, voiu face întrebare la ministeriu şi după îndrumările ce voiu primí, voiu procedá.

Cor. *Bredicean* (ungureşte) ia la cunoştinţă rĕspunsul, dar' roagă pe dl vice-comite, că în representaţiunea sa către guvern sĕ ceară, că cel puţin sĕ se pună ambele nume în matriculă, şi româneşte şí ungureşte în parantese.

Medici negligenţi.

Dr. Stef, *Petrovici* espune (româneşte) că în comuna *Poiana* lângă Caransebeş a grassat mai mult de o lună un morb lipicios între copíi, care culegeá neîncetat victime, fără ca vr'un medic cercual sĕ fi cercetat comuna. Preotul locului, imbolnăvindu-i-se un copil, a adus un medic şi acela a constatat, că grassează *şarlachul negru*.

Întreb pe dl vice-comite, că are cunoştinţă de acest cas, şi ce are de gând sĕ facă cu medicii cercuali aşa de negligenţi?

Dl. vice-comite rĕspunde, că n'are cunoştinţă despre acest cas, dar' va luá informaţiuni şi va dispune cercetare disciplinară.

Rĕspunsul se ia la cunoştinţă.

Milleniu.

După ce vice-comitele rĕspunde la o interpelaţie făcută în primăvară, se ceteşte preliminariul de budget şi se arată o lipsă de aproape 10,000 fl. În aceasta sumă se cuprind sumele recerute pentru înmulţirea personalului oficios şi 1177 fl. pentru sprijinirea alor 28 industrieşi din comitat, cari au cerut ajutoriu, ca sĕ-şi poată espune productele la esposiţia millenară. Spre acoperirea acestor sume se cere un arunc nou de 1%.

În contra posiţiei de 1177 fl. pentru milleniu se începe discuţie din partea Românilor. Cel dintâiu care vorbeşte e d. Coriolan *Brediceanu*, şi ḑice în resumat cam următoarele: Cestiunea aceasta priveşte personal pe nişte industrieşi, cari vreau sĕ-şi espună productele, ca sĕ-şi facă reclam. Aceasta sĕ o facă pe spesele lor proprii. Poporaţiunea comitatului, în cea mai mare parte Români, nu poate fí îngreunată cu noue dări, pentru ca anumiţi domni sĕ meargă la esposiţiune. Şí de altcum noi românii n'avem ce căutá la milleniu. Ori e milleniul sĕrbare de stat, ori e sĕrbare special maghiară. În casul prim ar trebuí sĕ iubilăm şí noi ca cetăţeni ai patriei. *Dar' în actuala constelaţiune politică*, considerând cum suntem noi tractaţi din partea statului, noi nici ca cetăţeni n'am luá parte. Dar' ca români, ca popor român recunoscut, nici n'am fost invitaţi. Noi putem fi consĕrbătorí sau oaspeţi. Consĕrbătorí nu suntem; ear' dacă suntem oaspeţi, nu noi avem sĕ contribuim la sĕrbare, ci cei ce o arangează. Ungurii sĕ deie ei suma de o mie şi câţiva florini, nu o stoarcă de la bietul ţeran român creiţăreşte. Eu, dacă aşi fi ungur, mi-ar fi ruşine sĕ fac astfeliu . . .

Vice-comitele *Litschek* rĕspunde ḑicênd, că nu consimte cu antevorbitorul. Milleniul e sĕrbare de stat, ce se face întru amintirea fundării acestui stat. Deci toţi cetăţenii *pot* luá parte la milleniu. Comitatul sĕ contribue şí el cu ajutoriu, ca câţiva industrieşi, dintrĕ cari cei mai puţini sunt unguri originari, sĕ poată luá parte la esposiţie.

Dr. St. *Petrovici* combate posiţia susţinênd, că milleniul nu-i serbare de stat, ci aniversarea venirei rasei maghiare în locurile, cari astăḑi se numesc „Ungaria“. Sĕ nu se ceară de la noi — ḑiceá oratorul — sĕ iubilăm dimpreună cu maghiarii, cari au venit acum 1000, căci noi n'am venit atunci, noi am fost aici atunci. Dacă DV. vreţi iubileu, faceţi-l singuri. D-lor sĕ fim sinceri. Noi nu ne putem bucurá de evenimentul ce-l sĕrbătoriţi. Faceţi-vi-l înşivĕ. Când noi vom serbá *milleniul nostru duplu*, peste vr'o 200 de ani, atunci noi înşine îl vom face, şi nu vom cere ajutoriul DV.

Se votează asupra budgetului. Suma necesară pentru înmulţirea personalului se primeste; asupra posiţiei millenare se votează separat. Resultatul votului nominal e următoriul *84 pro, 13 contra*. Întrecei 13 contra au fost: Cor. Brediceanu, Dr. Petru Barbu, Dr. St. Petrovici, Andreiu Ghidiu, protop. Nicolae Muntean, Vasilie Jorga, Aureliu Spătan, Ioan Ionaş (Caransebeş), N. Blajovan, preot, Isaia Popoviciu, preot şi încă doi, a căror nume nu l'am putut însemná. Întrĕ cele 84 pro au fost şi *13 voturi româneşti*, mai ales funcţionari, între cari şi dl *Antonescu*, care a fost făcut la reuniunea învĕţătorilor darul de 1000 fl. Ba au fost şi ne-oficianţi, cari au votat contra românilor, de es. A. *Grecu*, protopop în Silha. (Aspiră la canonicat în Lugoş. C u l e g ĕ t o r i u l).

(Va urmă.)

Călĕtoria profesorului Weigand.

În Ramna.

Savantul profesor Weigand a plecat în 9 Octobre n. pe picioare din Bocşa mont., însoţit de dd. Diaconovich şi Jivoinovici, la circa $7^1/_2$ oare a. m., preste codru la Bărbos şi acolo ajungênd şi-a făcut studiile până la $12^3/_4$, apoi a plecat cu o trasură trimisă din Ramna, însoţit de invĕţătoriul Rămnii Romul Ancuşa, ear' la „Grind“ a fost întimpinat mai cu o calesă şi încă alte 3 trăsuri pre cum şi de vr'o 35 persoane mai vîrtos din popor, cari de şi puţini la numĕr dar' erau *însufleţiţi*.

Aici l'a salutat dl preot Popescu cu o cuvêntare românească, ear' dl comerciant Babeţ nemţeşte. Dl. Weigand rĕspunse în limbile în cari a fost salutat, apoi trecênd în calesă (carea, fiind drumul rĕu pre unele locuri, n'a putut sĕ-l aducă din Bărbos) întrĕ urări de „*sĕ trăiească*“ merse în comună, unde îl salută prea frumos veteranul şi vrednicul preot Ioan Velcelean, în a cărui ospitală casă au luat oaspeţii prânḑul, care a suprins şi îndestulat pre oaspeţi preste toată aşteptarea. — (Dl Velcelean l-a salutat româneşte.) — A făcut o impresiune prea plăcută, că dna Weigand a sosit, însoţită de dna şi dl protopop Popovici din Bocşa mont., de odată cu dl Weigand din Bărbos.

La sosire în comună însufleţirea şi-a ajuns culmea, poporul nu voiá sĕ se despartă de dînsul.

După prânḑ poporul de nou l'a împresurat.

La 4 oare d. a. a început studiul scriindu-şi balada „Novăceştilor“, dictându-i-o bĕtrânul om isteţ (necărturariu) Iosif Pĕrvu (Vocşi), care l'a frapat pre dl Weigand; tot aşa şí vrednicul econom Ioan Barna cu agera-i minte i-a plăcut dlui Weigand. A scris până a obosit. A cercat numele familiare în matricula parochială.

La vr'o 6 oare pm. cu 2 calese au plecat oaspeţii la Bocşa-montană, aclamaţi de cei presenţi.

Dl Weigand cu finele lui maniere în o clipită atrage poporul şi-l însufleţeşte până la culme.

Trăiească doamna şi domnul Weigand!

Cronică.

Timişoara, 12 Octobre n.

Părintele Lucaciu. Poll. Corr. aduce ştirea, că părintele Vasilie Lucaciu va fi în curênd primit în audienţă la papa. În Cluşiu s'a lăţit ştirea, că Dr. V. Lucaciu ar fi murit. Ni-s'au cerut deja de două-ori informaţiuni de la casina română de acolo. Acum, vĕḑênd, că şi a doua-oară ne întreabă, ne vine bine a rĕspunde, că un redactor al nostri chiar aḑi a primit de la Dr. Lucaciu o scrisoare datată *Zagarolo*, 8 Octobre. Părintele Lucaciu se află acolo cu st. sa doamnă şi cu fiiul sĕu Epaminonda.

Paricid. O crimă oribilă s'a comis mai ḑilele trecute în oraşul *St.-Paul-Lejeunne* din Francia. Un fiu a ucis pe tatăl sĕu tăindu-i gâtul cu briciul. Miserabilul şi-a mărturisit fapta fără sĕ arate nici cea mai mică remustrare.

Goană şi prigoană. Din Braşov ni-se scrie: Aici ear' s'a început o adevĕrată goană contra studenţimei române de la şcoalele medii pentru o pretinsă bombardare cu petri a studenţilor de la şcoalele reale ungureşti din loc, cari venind dintr'o escursiune trebuiau sĕ treacă prin suburbiul Scheiu, locuit în mare parte de români. Lucrul a ajuns şí în fiţuica ungurească din loc, carea din vêrful piramidei ideilor sale fantastice îşi ia ca şi de comun gura plină şi strigă urbi et orbi, că guvernul sĕ închidă gimnasiul românesc, căci dacă nu, piere stropşita ideiă de stat naţional maghiar. O fí, când, vorba cântecului, când va face plopul nuci şi rĕchita mere dulci.

Lucrul stă aşa: Elevii şcoalelor reale ung., în mare parte evrei, trecênd pe lângă Români, le adresară aşa per nitam et nisam cuvinte de feliul celor obicinuite: Vankuj, oláh mocz, parasztoláh, etc.; şi e în firea lucrurilor, ca sĕ se fi aflat vr'un ţeran, care sĕ fi rĕspuns la aceleă epitete aşa după cum coconaşii nu s'au aşteptat. Neputându-se eruá nimenea, acum se acaţă de gimnasiu, care e un spin atât de înţepătoriu în ochii Ungurilor din Braşov şi poate şi deairea. După cum aflu, întreagă poliţia umblă după cai verḑi pe păreţi, căutând pe vinovaţi în sinul studenţimei române şi nu în cel al străinilor. *E.*

Din societăţi.

Presidiul reuniunei învĕţătorilor rom. gr. or. din tractul Belinţului.

Nr. 11/1895.

Onoratelor oficii parochiale şi învĕţătoreşti gr. or.!

Pe basa decisului din adunarea trecută ţinută în Balinţ la 18 Aprile n. toţi domnii învĕţători din inspectoratele cercuale de şcoale gr. or. confesionale ale Belinţului şi Leucuşeştilor sunt prin aceasta învitaţi a participá la a II-a adunare din est an a reuniunei învĕţătorilor din tractul protopresbiteral al Belinţului, carea se va ţinĕ la 31 Octobre n. în comuna Şuştra după următoriul:

Program:

1. La 8 oare a. m. participare în corpore la chiămarea Duchului sânt în biserica din loc.
2. Deschiderea adunării.
3. Învĕţătoriul local I. Caba va prelege: a) de la 8—$9^1/_2$ oare cu toate clasele din religiune; b) pausă de 10 minute; c) de la $9^3/_4$—$10^1/_4$ cetirea şi scrierea cu cl. I. şi II; d) de la $10^1/_4$—11 Geografia şi Istoria cu cl. III, IV şi V.
4. Critica asupra prelegerei ţinute.
5. Cetirea rapoartelor: a) biroului, b) cassariului şi c) bibliotecariului.
6. Alegerea comisiunei pentru censurarea rapoartelor.
7. Constatarea membrilor presenţi.
8. Tragerea la rĕspundere a membrilor cari au absentat de la adunarea trecută.
9. Încasarea tacselor de la membri.
10. Cetirea disertaţiunilor insinuate cu 8 ḑile mai 'nainte.
11. Raportul comisiunei esmise pentru censurarea rapoartelor.
12. Propuneri.
13. Defigerea locului şi timpului pentru ţinerea procsimei adunări şi închiderea adunărei.

La care adunare sunt cu stimă învitaţi atât on. membri ai acestei reuniuni, cât şí toţi binevoitorii sprijinitori şi iubitori de cultura poporului român.

Chisetĕu, 2 Octobre n. 1895.

Simeon Faur
vice-preşed. reuniunei.

Literatură, artă şi ştiinţă.

Învitare de abonament

la

DREPTATEA

Cu ḑiua de 30 Septembre a. c. stilul nostru, espiră abonamentele pe al III cuartal şi cele făcute pe luna Septembre.

Rugăm şi invităm pe dnii abonaţi sĕ grăbiască cu renoirea abonamentelor, ca astfeliu sĕ remânem în curent cu espediţia foii.

Abonamentele se fac mai uşor prin mandate postale.

PREŢUL:

pe 1/4 de an fl. 2.50

pe 1 lună 85 cr.

Rugăm a se scrie curat şi legibil numele abonentului, locuinţa şi posta ultimă, eventual sĕ se lipească pe mandatul postal adresa tipărită sub carea li-se trimite „Dreptatea.“

Cu stimă

Administraţia foii „Dreptatea.“

Bursa de Budapesta din 10 Octombre 1895.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	126.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „ . . .		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate . . „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. . .	4²/₁₀	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	4²/₁₀%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . .	4²/₁₀%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . .	4²/₁₀%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraş. Budapesta 1890	4½%	100.15

Monede.

Galbenul ces. şi reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.93
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.92
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. şi ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ „ de bancă pr. 31 Iuniu . .	—.—

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timişoara.